ΝΕΑ ΔΟΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ

ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΠΟΥ ΕΠΙΦΕΡΕΙ ΣΤΗΝ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΟΠΛΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΛΩΝΤΑΣ ΧΡΗΣΙΜΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΑΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ, ΟΙ ΔΥΟ ΑΜΥΝΤΙΚΟΙ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΙ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΖΟΥΝ ΤΑ ΠΟΛΕΜΙΚΑ ΤΟΥΣ ΔΟΓΜΑΤΑ ΣΕ ΜΙΑ ΠΙΟ ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΚΑΙ «ΕΞΥΠΝΗ» ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.

Τοῦ Σωτήρη Κωνσταντινίδη

Οι δύο μεγαλύτεροι στρατιωτικοί συνασπισμοί τοῦ κόσμου, τὸ ΝΑΤΟ καὶ τὸ Σύμφωνο τῆς Βαρσοβίας δὲν ἔπαψαν ποτὲ νὰ ἐξοπλίζονται στὴν τριαντατετράχρονη καὶ εικοσιοκτάχρονη ἀντίστοιχα ἱστορία τους.

Ομως, παρὰ τὰ ὁλοένα καὶ πιὸ σύγχρονα ὅπλα ποὺ εἰσάγουν στὰ ὁπλοστάσιά τους, διαπιστώνουν ὅτι τελικὰ τὰ ὅπλα αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν ἐγγύηση γιὰ τὴν ἐδαφικὴ ἀκεραιότητα τῶν χωρῶν-μελῶν τους, ἂν τὸ ἔμψυχο ὑλικὸ ποὺ διαθέτουν δὲν εἶναι ἱκανὸ νὰ τὰ χρησιμοποιήσει σωστὰ καὶ νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὰ πλεονεκτήματά τους στὸ μέγιστο δυνατὸ βαθμό.

Ισως αὐτὸ νὰ φαίνεται αὐτονόητο, ἀλλὰ ἀκόμα καὶ οἱ πιὸ πρόσφατες πολεμικὲς ἐμπειρίες ἔχουν ἀποδείξει τὸ ἀντίθετο.

Στὸν πόλεμο στὸ Αφγανιστάν, οἱ Σοβιετικοὶ βρῆκαν τὴν εὐκαιρία νὰ δοκιμάσουν τὰ νεότερα ὁπλικά τους συστήματα (ὅπως τὸ ἀντίστοιχο τοῦ ἀμερικανικοῦ Α-10, τὸ Σουκόι Su-25 Φρόγκφουτ), ἀλλὰ καὶ νὰ δοῦν πῶς λειτουργεῖ ἡ διοίκηση τῶν ἐνόπλων τους δυνάμεων στὸ ἐπίπεδο τῶν κατωτέρων καὶ τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν.

Τὰ ἀποτελέσματα, σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὸ δεύτερο σκέλος τῆς δοκιμῆς, ὑπῆρξαν μᾶλλον ἀπογοητευτικὰ καὶ ἐνισχύονταν ὅλο καὶ περισσότερο μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου καὶ τὴν ἐξέλιξη τῶν ἐχθροπραξιῶν. Τὸ πρόβλημα ἦταν ἡ ἔλλειψη πραγματικῶν ἡγετῶν. Ἀποδείχθηκε ὅτι μεγάλη ποσότητα πολύτιμων πληροφοριῶν γιὰ τὶς θέσεις τῶν Αφγανῶν ἀνταρτῶν, ποὺ εἶχαν συλλεχθεῖ καὶ διασταυρωθεῖ ἀπὸ τὶς σοβιετικὲς μονάδες ἀναγνώρισης, μεταβάλλονταν κυριολεκτικὰ σὲ ἄχρηστο ὑλικὸ ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ οἱ κατώτεροι - κυρίως - Σοβιετικοὶ ἀξιωματικοὶ τὶς μεταχειρίζονταν: Ἀρκετοὶ ἀξιωματικοί, μὲ τὶς πρῶτες πληροφορίες γιὰ τὶς θέσεις τῶν ἀνταρτῶν, ζητοῦσαν ὁδηγίες ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους τους γιὰ τὸ ἂν θάπρεπε νὰ ἐπιτεθοῦν. Φυσικά, μέχρι νὰ πάρουν τὶς ὁδηγίες ποὺ ζητοῦσαν, οἱ ἀντάρτες εἶχαν μετακινηθεῖ, βελτιώνοντας τὶς θέσεις τους, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ χρειάζεται νέα ἀποστολὴ γιὰ τὸν ἐντοπισμό τους.

Η ἐξήγηση τοῦ φαινομένου ἀπασχόλησε πολὺ τοὺς ἀνώτατους Σοβιετικοὺς ἀξιωματικούς. Η ἀπάντηση βρέθηκε τελικὰ σὲ μιὰ πολὺ διαδεδομένη συνήθεια, ἡ ὁποία δὲν παρατηρεῖται μόνο στὴ Σοβιετικὴ Ενωση. Ηταν ἡ προσκόλληση τῶν ἀξιωματικῶν στοὺς κανονισμούς, στὴ συγκεντρωτικὴ ἱεραρχία καὶ στὶς «ἕτοιμες λύσεις» ποὺ δίνουν τὰ γνωστὰ «βιβλία» τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Οπως εἶναι εὔκολο νὰ καταλάβει κανείς, οἱ λύσεις αὐτὲς δὲν μποροῦν νὰ προσαρμόζονται κάθε φορὰ στὶς ἰδιαίτερες συνθῆκες διεξαγωγῆς μιᾶς μάχης, τὶς ὁποῖες θὰ πρέπει νὰ λάβει ὑπόψη του ὁ κάθε διοικητής, μικρῆς ἢ μεγάλης στρατιωτικῆς μονάδας.

Τὸ πραγματικὰ χρήσιμο «ὅπλο» σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση εἶναι τὸ μυαλὸ τοῦ διοικητῆ, τοῦ ἀξιωματικοῦ, κατώτερου ἢ ἀνώτερου ὥστε νὰ ἐκτιμήσει σωστὰ τὴν κατάσταση, λαμβάνοντας ὑπόψη του ὅλες τὶς ἰδιαιτερότητες τῆς μάχης, νὰ σκεφθεῖ καὶ νὰ ἐνεργήσει στὴν κατάλληλη στιγμή.

ΤΟ ΝΕΟ ΔΟΓΜΑ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΤΗΣ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ...

Μετὰ τὶς ὀδυνηρὲς αὐτὲς ἐμπειρίες, οἱ Σοβιετικοὶ ἐπιτελικοὶ τόνισαν τὴν ἀνάγκη δημιουργίας μικρῶν, εὐκίνητων καὶ σωστὰ ὁπλισμένων ὁμάδων ποὺ θὰ διαθέτουν μόνιμους ἀξιωματικούς, ἱκανοὺς νὰ τὶς ὁδηγήσουν στὴ νίκη, παίρνοντας ἀποφάσεις μὲ ἀπόλυτη ἀνεξαρτησία.

Ηταν ἴσως ἡ πρώτη φορὰ ποὺ γεννήθηκε στὸ σοβιετικὸ στρατὸ ἡ ἀνάγκη ἐγκατάλειψης τοῦ ἔντονα συγκεντρωτικοῦ καθεστῶτος λήψης ἀποφάσεων, δηλαδὴ τῆς αὐστηρῆς τήρησης τῆς ἱεραρχίας.

Ετσι, τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ σοβιετικὲς δυνάμεις - καὶ κατ' ἐπέκταση οἱ δυνάμεις τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας - ἔχουν προχωρήσει σταδιακὰ στὴν υἱοθέτηση ἑνὸς νέου τακτικοῦ δόγματος μὲ ἔμφαση στὴν ἐξειδίκευση, στὴν ἐκπαίδευση γιὰ πολλαπλὲς ἀποστολὲς σὲ διαφορετικὰ μέρη τοῦ κόσμου καὶ στὴν ἀνάληψη πρωτοβουλιῶν ἀπὸ τοὺς κατώτερους ἀξιωματικοὺς τῆς πρώτης γραμμῆς.

Δὲν εἶναι ὅμως μόνο ἡ ἀπροθυμία τῶν σοβιετικῶν ἀξιωματικῶν νὰ ἀναλάβουν πρωτοβουλία γιὰ γρήγορη δράση, ποὺ δημιουργεῖ προβλήματα στὸ συνασπισμό. Οἱ στρατιωτικοὶ στὴ Σοβιετικὴ Ενωση ἔχουν ἐντυπωσιασθεῖ ἀπὸ τὰ νέα ἀμερικανικὰ συστήματα διοίκησης, ἐλέγχου καὶ ἐπικοινωνιῶν (C^3 - Command, Control and Communication), τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦν τὴν πιὸ προηγμένη ἠλεκτρονικὴ τεχνολογία, τοὺς τελειότερους ἠλεκτρονικοὺς ὑπολογιστές, ἀεροσκάφη ραντάρ, δορυφόρους καὶ ἐπίγειους σταθμούς, ποὺ ὅλα μαζὶ ἐξασφαλίζουν τὴ συνεχὴ ἐνημέρωση γιὰ τὶς κινήσεις τῆς ἄλλης πλευρᾶς καὶ τὴ δυνατότητα ταχείας λήψης ἀποφάσεων.

Οἱ παρατηρήσεις αὐτὲς μεταφράζονται σὲ ἀνησυχίες τῶν Σοβιετικῶν στρατηγῶν, ποὺ μάλιστα βλέπουν καὶ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας σὲ σοβιετικὲς ἐφημερίδες καὶ περιοδικά, ἀκριβῶς ἐπειδὴ θέλουν νὰ ὠθήσουν τὴν πολιτικὴ ἡγεσία καὶ τοὺς ἐπιστήμονες τῆς χώρας τους σὲ μιὰ νέα

Ενα πιθανὸ σενάριο μιᾶς συμβατικῆς ἐπίθεσης τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας στὸ ΝΑΤΟ. Σχῆμα 1: Τρεῖς μεγάλες στρατιὲς ἐπιχειροῦν εἰσβολή. Μέρος τῆς μεσαίας στρατιᾶς ἀποτελεῖται ἀπὸ Ομάδες Ἐπιχειρησιακοῦ Ἐλιγμοῦ (OMG). Πίσω δεξιά, μὲ μικρότερα βέλη διακρίνονται τὰ κύματα τῶν ἐνισχύσεων. Ἀπέχουν ἀπὸ τὸ πρῶτο κῦμα περίπου 36 ὧρες. Σχῆμα 2: Τὰ OMG ἔχουν ἀποκολληθεῖ ἀπὸ τὸ κύριο ἐπιθετικὸ κῦμα καὶ προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν τὰ τακτικὰ πυρηνικὰ ὅπλα καὶ τὰ συστήματα C^3. Διεξάγονται δύο μάχες. Η πρώτη γίνεται στὸ μέτωπο, ὅπου οἱ δυνάμεις τοῦ ΝΑΤΟ θὰ πρέπει νὰ καταστρέψουν τὰ ἐπικίνδυνα OMG καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὴν προέλαση τοῦ κύριου ἐπιθετικοῦ κύματος. Η δεύτερη μάχη γίνεται στὰ μετόπισθεν τῶν δυνάμεων τοῦ Συμφώνου τῆς Βαρσοβίας, ὅπου θὰ πρέπει νὰ καταστραφοῦν ἢ νὰ ἐμποδιστοῦν οἱ ἐνισχύσεις. Τὸ κύριο ἐπιθετικὸ κῦμα μένει χωρὶς ἐνισχύσεις καὶ μπροστὰ στὸ δίλημμα: νὰ ὀπισθοχωρήσει ἢ νὰ ἐπιλέξει πρῶτο πυρηνικὰ ὅπλα;

προσπάθεια πού θά μείωνε τα πλεονεκτήματα τού ΝΑΤΟ από τήν εφαρμογή της νέας τεχνολογίας στά οπλικά συστήματα.

...ΚΑΙ ΤΟ ΝΕΟ ΔΟΓΜΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ

Από τήν πλευρά του, τό ΝΑΤΟ έχει αρχίσει - εδώ καί αρκετό καιρό - ν' ανησυχεί κι αυτό γιά τήν ικανότητά του νά αποθαρρύνει τήν άλλη πλευρά από τήν πραγματοποίηση της οποιασδήποτε απειλής.

Από τήν Ιστορία διαπιστώνουμε ότι οι πόλεμοι μπορούν νά διεξαχθούν υιοθετώντας ένα από τά ακόλουθα δύο βασικά δόγματα:

■ Τό δόγμα της κατά μέτωπο σύγκρουσης μέ μαζικές επιθέσεις στήν πρώτη γραμμή, καί

■ Τό δόγμα τών ξαφνικών καί τολμηρών πληγμάτων στά μετόπισθεν, μέ στόχο τόν αιφνιδιασμό, τήν εξασθένιση καί τήν κατάρρευση της άλλης πλευράς, παρά τήν φυσική της εξόντωση.

Φυσικά, η καλύτερη λύση είναι η ταυτόχρονη υιοθέτηση καί τών δύο δογμάτων, κάτι πού όμως απαιτεί υπέρμετρη διάσπαση τών διαθέσιμων δυνάμεων, χωρίς αυτό νά αποτελεί καί μειονέκτημα, όπως θά δούμε αργότερα.

Αν πάρουμε σάν παράδειγμα τόν αμερικανικό στρατό, θά ανακαλύψουμε ότι όλοι οι πόλεμοι πού έχει κερδίσει μέχρι σήμερα έχουν διεξαχθεί μέ τό δόγμα της κατά μέτωπο αντιμετώπισης τού αντιπάλου. Ο - πολύ απλός - λόγος ήταν ότι η εύρωστη αμερικανική βιομηχανία μπορούσε νά παράγει χιλιάδες όπλα πού ρίχνονταν στό πεδίο της μάχης, χωρίς φόβο γιά υλικές απώλειες, αφού οι τελευταίες συνήθως αναπληρώνονταν πρίν ακόμα πραγματοποιηθούν.

Σήμερα όμως οι συνθήκες έχουν αλλάξει. Κανείς δέν μπορεί νά πεί μέ βεβαιότητα ότι η ίδια βιομηχανία θά αντέξει νά παράγει όπλα μέ τόν ίδιο ρυθμό, επί σειρά ετών, όπως στό Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Σήμερα πού ένα νέο μαχητικό αεροσκάφος στοιχίζει 50 εκατ. δολάρια, ένα άρμα μάχης 3 εκατ. δολάρια, ένα αεροπλανοφόρο 3 δισεκατομμύρια δολάρια, είναι εύκολο νά φανταστούμε πόσο δυσβάσταχτο θά είναι τό γενικότερο κοινωνικοοικονομικό κόστος μιάς συνεχούς παραγωγής τόσο πολυδάπανων όπλων.

Η έλλειψη εξάλλου μιάς ισορροπίας τών νατοϊκών συμβατικών δυνάμεων σέ σχέση μέ τίς πολυαριθμότερες συμβατικές δυνάμεις τού Συμφώνου της Βαρσοβίας, ανάγκασε τό ΝΑΤΟ νά στηριχθεί υπέρμετρα στά τακτικά πυρηνικά όπλα γιά τήν άμυνα της δυτικής Ευρώπης, σέ συνδυασμό μέ τη μεγαλύτερη στρατηγική πυρηνική «ομπρέλα» τών ΗΠΑ.

Όμως, η ταχύτατη ανάπτυξη τών σοβιετικών τακτικών καί στρατηγικών πυρηνικών όπλων τήν περασμένη δεκαετία, έκαναν αυτήν τήν «ομπρέλα» νά χάνει συνεχώς ισχύ αφού γινόταν ισοδύναμη μέ τή σοβιετική.

Έτσι δημιουργήθηκε στό ΝΑΤΟ ανάγκη έμφασης της δυνατότητας μιάς νίκης μέ αποκλειστική χρήση σ υ μ β α τ ι κ ώ ν όπλων, ανάγκη πού υπαγορεύτηκε τόσο από τίς διαφαινόμενες αλλαγές στό σοβιετικό τακτικό δόγμα, όσο καί από τίς τελευταίες αυξημένες δυνατότητες τών δυτικών όπλων.

Έχει γίνει πιά φανερό ότι στό επόμενο μεγάλο πεδίο μαχών δέν θά υπάρχουν σαφώς καθορισμένες γραμμές τού μετώπου, αλλά ευέλικτες δυνάμεις, έτοιμες γιά εκστρατείες μεγάλων αποστάσεων σέ ρευστό καί αντίξοο περιβάλλον, όπου ιδιαίτερη σημασία θά έχουν οι ηγετικές ικανότητες, η συνοχή καί η συνεργασία τών μονάδων, ο συγχρονισμός τών κινήσεων, αλλά καί οι μεμονωμένες πρωτοβουλίες. Οι διοικητές δέν θά πρέπει νά ελέγχουν κάθε ενέργεια τών υφισταμένων τους, γιατί τό χάος της μάχης δεν θά επιτρέπει κάτι τέτοιο.

Πρόσφατο παράδειγμα εφαρμογής της τακτικής της εξασθένισης τού αντιπάλου μέ ξαφνικές καί τολμηρές επιθέσεις στά μετόπισθεν, είναι ο πόλεμος τών Φόκλαντς, όπου μιά μικρή βρετανική αεροναυτική δύναμη, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τήν πατρίδα της, νίκησε μιά αριθμητικά ισχυρότερη πολεμική αεροπορία πού εφορμούσε από σταθερές βάσεις, κοντά σέ σημεία ανεφοδιασμού. Η ανισότητα τών δυνάμεων ξεπεράστηκε από τούς Βρετανούς μέ μιά πλούσια σέ φαντασία τακτική, πού δέν πρότεινε τήν κατά μέτωπο αντιμετώπιση τού αντιπάλου στήν πρώτη γραμμή, αλλά τά γρήγορα καί τελειωτικά χτυπήματα στή βάση του.

Η γενική ιδέα πίσω από τό νέο δόγμα τού ΝΑΤΟ, τό οποίο υιοθετεί τά πιό πάνω συμπεράσματα, είναι ότι ενισχύοντας τό συμβατικό σκέλος τών συμμαχικών δυνάμεων, γίνονται ταυτόχρονα πιό αποτελεσματικά τά δύο πυρηνικά σκέλη, τό τακτικό καί τό στρατηγικό, μέ συνέπεια τή συνολική ενίσχυση τών δυνάμεων μέ τό μικρότερο δυνατό πολιτικό, κοινωνικό καί –προπάντων στίς μέρες μας– οικονομικό κόστος.

Γιά νά κατανοήσουμε καλύτερα τό μέγεθος τών αλλαγών πού παρατηρούνται στούς δύο συνασπισμούς, χρήσιμο είναι νά κάνουμε μερικές συγκρίσεις. Η Σοβιετική Ένωση καί τά υπόλοιπα κράτη τού ανατολικού συνασπισμού διατηρούν μόνο στήν περιοχή της Ευρώπης (εξαιρείται η Σιβηρία λόγω τού μεγάλου χρόνου πού θά χρειαστούν οι ενισχύσεις γιά νά τή διανύσουν) 175 μεραρχίες καί 9291 μαχητικά αεροσκάφη. Οι αντίστοιχες δυνάμεις τού ΝΑΤΟ στήν ίδια περιοχή είναι 144 μεραρχίες καί 5467 μαχητικά αεροσκάφη. (Διεθνές Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών, Ιούλιος 1982).

Αυτό σημαίνει ότι στήν Ευρώπη οι συμβατικές δυνάμεις τού ΝΑΤΟ είναι αριθμητικά 20-70% λιγότερες σέ ότι αφορά τό στρατό καί τήν αεροπορία, από τίς αντίστοιχες δυνάμεις τού Συμφώνου της Βαρσοβίας, καί μόνο στόν τομέα τού ναυτικού υπάρχει ισοπλία.

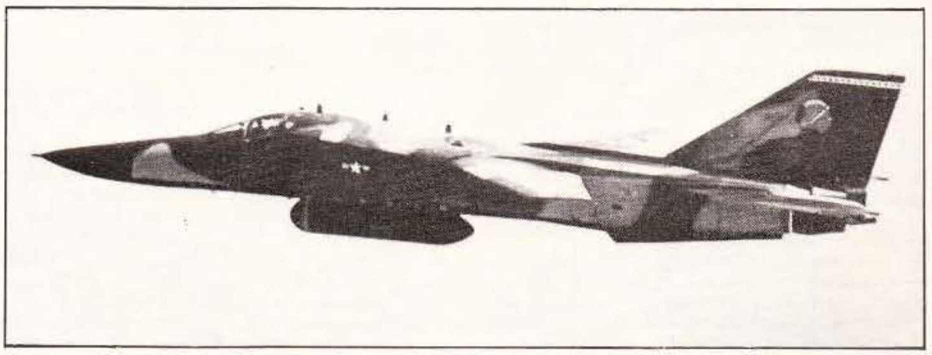
Η ίδια κατάσταση επικρατεί καί στίς τακτικές πυρηνικές δυνάμεις (βλ. «Π» Νο 21, σελ. 14, 15, πίνακες 2, 3). Ωστόσο οι συμβατικές δυνάμεις έχουν πρωταρχική σημασία γιά τούς δύο συνασπισμούς, επειδή μιά πιθανή σύρραξη θά ξεκινήσει μέ συμβατικά όπλα γιά δύο λόγους:

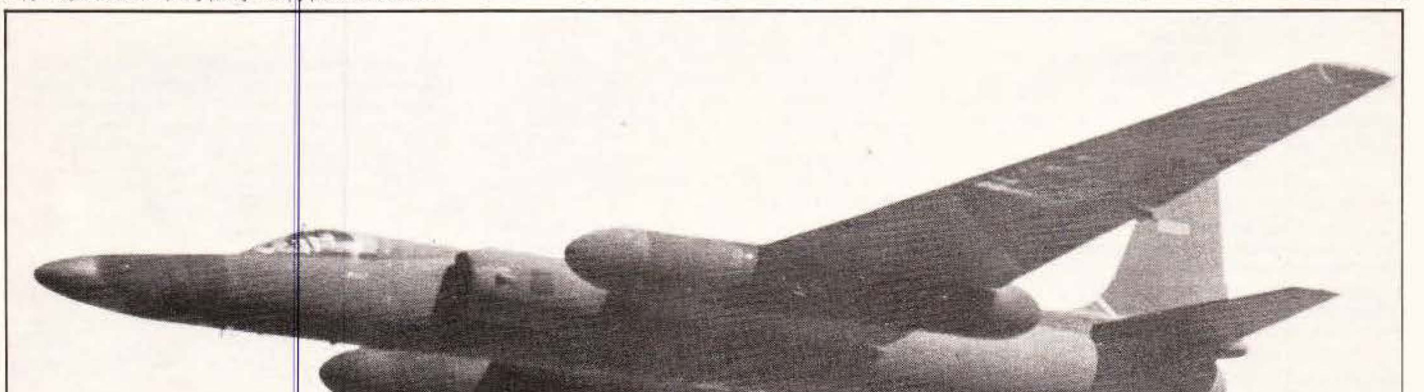
■ Πρώτο, γιατί άν ο επιτιθέμενος χρησιμοποιήσει πρώτος πυρηνικά όπλα θά απαντήσει ανάλογα καί ο αμυνόμενος, κάτι πού δέν συμφέρει τόν επιτιθέμενο επειδή θά έχει σίγουρα μεγάλες απώλειες.

Τό σύστημα MLRS (Multiple Launch Rocket System) πού έχει υιοθετήσει τό ΝΑΤΟ είναι ένα ικανότατο σύστημα πυραύλων γιά καταστροφή μιάς μεγάλης ποικιλίας στόχων στό έδαφος καί στόν αέρα.

Τό ραντάρ παρακολούθησης στόχων από τόν αέρα, JSTARS, δοκιμάζεται τώρα από αεροσκάφη τύπου TR-1 καί F-111.

■ Δεύτερο, γιατί ο επιτιθέμενος θά έχει σάν κύριο στόχο του τήν καταστροφή των πυρηνικών όπλων τού αμυνομένου, πρίν αυτός αποφασίσει άν θά τά χρησιμοποιήσει ή όχι.

Από τά παραπάνω φαίνεται καθαρά ότι ο ρόλος των συμβατικών όπλων στήν εποχή μας, όχι μόνο δέν παραμερίσθηκε, αλλά μπορεί νά καθορίσει τό εάν θά ξεκινήσουν οι πυρηνικοί πύραυλοι τό ταξίδι τους ή θά παραμείνουν - γιά τό καλό όλων μας - στά σιλό τους.

Επομένως, η πλευρά πού θά διαπιστώσει ότι οι συμβατικές της δυνάμεις αποδεικνύονται ανίκανες νά σταματήσουν τήν προέλαση τής άλλης πλευράς, έχει δύο μόνο επιλογές:

■ Νά χρησιμοποιήσει τακτικά πυρηνικά όπλα (πυρηνικές οβίδες ή πυραύλους εδάφους - εδάφους, αέρος - εδάφους μέ μικρό έως μέσο βεληνεκές), διακινδυνεύοντας έτσι τήν ανεξέλεγκτη κλιμάκωση τής σύρραξης σέ παγκόσμιο ολοκαύτωμα, ή

■ Νά συνθηκολογήσει.

Φυσικά, από τίς δύο αυτές εναλλακτικές λύσεις δέν είναι προτιμητέα καμιά, καί τό ΝΑΤΟ (όπως άλλωστε έχει κάνει εδώ καί πολύ καιρό τό Σύμφωνο τής Βαρσοβίας) δέν θά μπορούσε νά διακινδυνεύει επί πολύ νά παραμένει σέ μιά κατάσταση, στήν οποία όπως καί άν αντιδρούσε σέ περίπτωση πολέμου θά προκαλούσε ή τήν ήττα του ή τήν πυρηνική καταστροφή.

Η μόνη λύση πού απέμενε ήταν η έμφαση στά συμβατικά όπλα, μέ τίς κάθε είδους πιέσεις πρός τίς χώρες-μέλη γιά αύξηση τών στρατιωτικών δαπανών. Ανάλογη έμφαση δόθηκε καί στόν τομέα τής εξέλιξης νέων όπλων, στήν εξύψωση τής παρεχόμενης εκπαίδευσης, υποστήριξης, τού εφοδιασμού καί τών ενισχύσεων.

ΤΑ ΝΕΑ ΔΟΓΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ

Είναι αδύνατο - λόγω τής γνωστής μυστικοπάθειας τών Σοβιετικών - νά έχουμε στά χέρια μας τά σχέδια αντιμετώπισης τών δυνάμεων τού ΝΑΤΟ, σέ περίπτωση πού αυτό πραγματοποιήσει εισβολή σέ χώρα τού Συμφώνου τής Βαρσοβίας...

Τό μόνο πού έχουμε είναι τά σχέδια τού ΝΑΤΟ σέ περίπτωση πού επιτεθεί η άλλη πλευρά. Γιά τό λόγο αυτό, η πιό κάτω ανάλυση τών δύο δογμάτων έχει γίνει αναγκαστικά κάτω από αυτόν τόν περιορισμό.

Γιά νά πετύχει τό Σύμφωνο τής Βαρσοβίας τόν κύριο στόχο τής εξουδετέρωσης τής τακτικής πυρηνικής δύναμης τού ΝΑΤΟ στή διάρκεια τής συμβατικής φάσης τών εχθροπραξιών, θά πρέπει οι συμβατικές του δυνάμεις νά είναι σέ θέση νά διασπάσουν τήν αμυντική γραμμή τού ΝΑΤΟ σέ χρόνο - μηδέν.

Αυτό προϋποθέτει ταχύτατη προώθηση τών επιτιθέμενων δυνάμεων, οι οποίες - γιά τόν ίδιο λόγο - θά πρέπει νά είναι σέ μεγάλο βαθμό μηχανοποιημένες (καί όχι απλώς μηχανοκίνητες), πράγμα πού σημαίνει πολύ μεγαλύτερη περιεκτικότητα σέ τεθωρακισμένα οχήματα καί άρματα μάχης ανά μεραρχία.

Από τά μέσα τής περασμένης δεκαετίας οι Σοβιετικοί είχαν ήδη κατορθώσει νά «μηχανοποιήσουν» τό στρατό τους σέ μεγάλο βαθμό καί επομένως μπορούσαν νά τόν μετακινούν αρκετά γρήγορα.

Τό επόμενο βήμα τους ήταν νά συστηματοποιήσουν τή μέθοδο επίθεσης πρώτον, διατηρώντας την σέ αφόρητο γιά τόν αμυνόμενο βαθμό καί, δεύτερο, προωθώντας τίς δυνάμεις τους κατά διαδοχικά κύματα καί όχι όλες μαζί, ώστε νά μήν προσφέρουν εύκολο στόχο στά νατοϊκά τακτικά πυρηνικά όπλα, μέχρις ότου προλάβουν νά τά καταστρέψουν.

Η συστηματοποίηση αυτή έγινε μέ τή δημιουργία τών Επιχειρησιακών Ομάδων Ελιγμού (Operational Maneuver Groups - OMG). Οι ομάδες αυτές είναι ουσιαστικά δυνάμεις ταχύτατης διείσδυσης, οι οποίες θά αποτελούν μικρό ευέλικτο καί επίλεκτο τμήμα τού πρώτου κύματος τής επίθεσης, αλλά θά παραμένουν στήν πρώτη γραμμή τού μετώπου τόσο μόνο, όσο θά χρειάζεται γιά νά βρούν διόδους προέλασης στά μετόπισθεν, όπου θά δράσουν γιά περιορισμένο χρονικό διάστημα. Οι κύριοι στόχοι τους θά είναι η εξουδετέρωση των τακτικών πυρηνικών όπλων, τών σταθμών διοίκησης, ελέγχου καί επικοινωνιών (C^3), τών σταθμών διεξαγωγής ηλεκτρονικού πολέμου, καθώς καί τής αντίπαλης αντιαεροπορικής άμυνας. Επίσης θά μπορούν νά χρησιμοποιηθούν γιά νά παρεμποδίσουν τήν υποχώρηση τών εχθρικών στρατευμάτων, νά κόψουν τίς γραμμές ανεφοδιασμού καί προώθησης τών εφεδρικών τμημάτων καί νά διατηρήσουν τήν κατοχή στρατηγικών σημείων καί στόχων, μέχρις ότου καταφθάσει ο κύριος όγκος τών φιλικών τους δυνάμεων.

Όμως, αυτή η νέα επιχειρησιακή τακτική τών Σοβιετικών δημιουργεί μιά νέα κατάσταση: Μέ μιά ταχύτατη διείσδυση στά μετόπισθεν τού ΝΑΤΟ, οι επιχειρησιακές ομάδες ελιγμού, αφενός κατανέμουν τόν όγκο τών επιτιθέμενων δυνάμεων σέ μεγαλύτερη έκταση, κάνοντας έτσι δυσκολότερη τήν αντιμετώπισή τους μέ τακτικά πυρηνικά όπλα, αφετέρου καταργούν - τουλάχιστον στά πρώτα στάδια τών εχθροπραξιών - τήν κλασική «γραμμή τού μετώπου», κάνοντας οριστικά αδύνατη τήν άμυνα μέ τακτικά πυρηνικά όπλα, ακόμα κι άν υπήρχε τέτοια πρόθεση, αφού η χρήση τους θά σήμαινε τήν εξόντωση όχι μόνο αντιπάλων αλλά καί φιλικών δυνάμεων. Ο ανώτατος διοικητής τών συμμαχικών δυνάμεων τού ΝΑΤΟ στήν Ευρώπη, στρατηγός Μπέρναρντ Ρότζερς, πιστεύει ότι τό γεγονός αυτό δέν μειώνει τήν αξία τών τακτικών πυρηνικών όπλων, αφού καί μόνο η ύπαρξή τους θά αναγκάσει τήν άλλη πλευρά νά αναπτύξει τίς δυνάμεις της σέ αραιούς σχηματισμούς, οπότε θά μπορούν νά αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα μέ συμβατικά όπλα.

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ

Πώς σκέφτεται τό ΝΑΤΟ νά αντιμετωπίσει αυτή τή νέα στρατηγική; Μέ τήν εξουδετέρωση τών ενισχύσεων τού αντιπάλου πού θά έρχονται πίσω από τή γραμμή τού μετώπου γιά νά ενωθούν καί νά καλύψουν τά κενά τής πρώτης επίθεσης καί μέ τήν εξουδετέρωση τών Επιχειρησιακών Ομάδων Ελιγμού. Μέ άλλα λόγια, μέ τήν καταστροφή τών δυνάμεων εκείνων πού δ έ ν αποτελούν μέρος τού κύριου όγκου τής επίθεσης.

Μέ τόν τρόπο αυτό πετυχαίνονται δύο πράγματα:

■ Προστατεύονται τά τακτικά πυρηνικά όπλα πού θά αποτελούν πρώτο στόχο τών OMG, καί

■ Διατηρείται τό κύριο επιθετικό σώμα τού αντιπάλου χωρίς ενισχύσεις, μέ αποτέλεσμα νά είναι μέσα στίς δυνατότητες τών αμυντικών νατοϊκών δυνάμεων νά ανακόψουν τήν προέλασή του, αφήνοντας πλέον εκείνο (καί όχι τό ΝΑΤΟ) νά επιλέξει μεταξύ τής οπισθοχώρησης ή τής κλιμάκωσης τής σύρραξης μέ χρήση τακτικών πυρηνικών βλημάτων.

Πώς όμως σχεδιάζει τό ΝΑΤΟ νά ανακόψει τά κύματα τών ενισχύσεων; Μέ επιλεγμένες επιθέσεις εναντίον γραμμών επικοινωνιών, μεταφορών καί παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, σταθμών κεντρικής διοίκησης καί ηλεκτρονικών υπολογιστών στά μετόπισθεν.

Λόγω τής συγκεντρωτικής δομής ελέγχου τών ενόπλων δυνάμεων τού Συμφώνου τής Βαρσοβίας, τά συστήματα ηλεκτρονικού πολέμου τού ΝΑΤΟ θά έχουν σημαντικές πιθανότητες νά εξουδετερώσουν ή νά προκαλέσουν σύγχυση στά επιτελεία καί στίς κατώτερες διοικητικές βαθμίδες τής άλλης πλευράς.

Τά στοιχεία τού δόγματος τού ΝΑΤΟ πού οι επιτελικοί τού Συμφώνου θεωρούν σάν απολύτως απαραίτητα είναι:

■ Επιτήρηση πραγματικού χρόνου, εντόπιση στόχων καί ηλεκτρονική παρακολούθηση / παρεμβολή, πού θά επιτρέψουν τή διεξαγωγή αποτελεσματικών επιθέσεων καί τήν εκτίμηση τού μεγέθους τών αποτελεσμάτων.

■ Ένα βιώσιμο καί ανταποκρινόμενο στίς σύγχρονες ανάγκες σύστημα διοίκησης ελέγχου καί επικοινωνιών, πού νά μεταδίδει πληροφορίες στόχων καί εντολές επιθέσεων μέσα σέ αυστηρά καθορισμένα χρονικά περιθώρια.

■ Συμβατικά οπλικά συστήματα, ικανά νά αντιμετωπίσουν όχι μόνο τήν πρώτη, αλλά καί τίς επόμενες γραμμές επίθεσης τού αντιπάλου στά μετόπισθέν του.

Η έκβαση τών πάντων περιστρέφεται, όπως είναι φυσικό, γύρ.. από τήν ύπαρξη (ή τήν έλλειψη) πληροφοριών γιά τίς ακριβείς θέσεις τών δυνάμεων τής άλλης πλευράς.

Ανοιχτές εκτάσεις, όπου οι επιτιθέμενες δυνάμεις θά είναι πιό ευπρόσβλητες, γραμμές επικοινωνιών, μεταφορών καί συγκέντρωσης δυνάμεων είναι ήδη γνωστά στοιχεία από αναλύσεις χαρτών καί μετά από προσεκτική παρακολούθηση καί μελέτη συμμαχικών στρατιωτικών ασκήσεων. Σταθεροί στόχοι, όπως γέφυρες, τούνελ, συγκοινωνιακοί κόμβοι κ.λπ. είναι επίσης γνωστοί από τήν προσεκτική χαρτογράφηση τών περιοχών. Όλα αυτά είναι τοποθετημένα σέ «τράπεζες πληροφοριών» μέσα σέ ηλεκτρονικούς υπολογιστές, διαθέσιμα στούς διοικητές γιά λήψη αποφάσεων, σε συνδυασμό βέβαια μέ πρόσθετες πληροφορίες γιά τούς κινητούς στόχους, πού θά καταφθάνουν τήν ώρα τής μάχης.

ΝΕΑ ΟΠΛΑ

Οι δύο συνασπισμοί έκριναν ότι τά δόγματα πού υιοθέτησαν δέν μπορούν νά υλοποιηθούν χωρίς νεότερα, πιό βελτιωμένα καί - κυρίως - πιό «έξυπνα» όπλα, χωρίς αυτό νά σημαίνει ότι ο ισχυρισμός τους αυτός δέν αποτελεί καί μιά πρώτης τάξης δικαιολογία γιά ενίσχυση τών οπλοστασίων τους.

Ελάχιστα είναι γνωστά γύρω από τή νέα γενιά τών συμβατικών όπλων τού συμφώνου τής Βαρσοβίας. Ωστόσο αρκετά έχουν γίνει γνωστά γιά τά νέα συμβατικά όπλα τού ΝΑΤΟ.

Κυρίαρχο ρόλο έχει ο τομέας τών πυραύλων, οι οποίοι θά χρησιμοποιηθούν σέ πρώτη φάση γιά τήν καταστροφή τών αεροπορικών βάσεων, μιά καί αύτες θά είναι ισχυρά προστατευμένες μέ αντιαεροπορικά όπλα καί ανθεκτικοποιημένα υπόστεγα, ώστε η εξουδετέρωσή τους μέ αεροσκάφη θά είναι προβληματική.

Τά συστήματα MW-1 καί JP233 πού τοποθετούνται στήν άτρακτο τού Τορνέιντο, λύνουν τό πρόβλημα τής εξουδετέρωσης μεραρχιών πού αναπτύσσονται σέ μεγάλη έκταση χώρου, αλλά καί τής καταστροφής διαδρόμων αποπροσγείωσης.

Μαζί μέ τά νέα όπλα κρίνεται επίσης απαραίτητη η χρήση εξελιγμένων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, παρακολούθησης στόχων καί επιτήρησης τού πεδίου τής μάχης. Τέτοια συστήματα είναι τό πολλαπλού ρόλου ραντάρ JSTARS (πρώην PAVE MOVER) πού δοκιμάζεται τώρα στά F-111 καί TR-1 (πρώην U-2) γιά παρακολούθηση κινητών στόχων πέρα από τόν ορίζοντα, σέ ακτίνα 200 χλμ. Θά μπορεί νά καλύπτει τό χώρο συγκέντρωσης μιάς στρατιάς καί θά δίνει ακριβείς οδηγίες στόχου στούς φιλικούς πυραύλους. Άλλα συστήματα είναι ο πύραυλος LANCE καί τό σύστημα MLRS (Multiple Launch Rocket System).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Μέ τή βαθμιαία εφαρμογή τών νέων δογμάτων τών δύο συνασπισμών, η έκβαση μιάς πιθανής σύρραξης γίνεται ακόμα πιό αβέβαιη από άλλοτε, καθώς η κάθε πλευρά καθιστά τίς δυνάμεις της πιό ευέλικτες καί πιό αποκεντρωμένες.

Παρά τήν αβεβαιότητα, η πείρα τών προηγούμενων πολέμων - αλλά καί αυτών πού, δυστυχώς, συνεχίζουν νά διεξάγονται μέχρι σήμερα σέ πολλά σημεία τού πλανήτη - έχει διδάξει καί διδάσκει τούς στρατιωτικούς νά μήν σταθεροποιούνται σέ απόλυτες σκέψεις καί σχέδια γιά άμυνα (ή επίθεση), αλλά νά χρησιμοποιούν τή φαντασία τους, νά αντιλαμβάνονται τίς αλλαγές τών αναγκών τους (αλλά καί τών αναγκών τής άλλης πλευράς) καί νά προσαρμόζονται γρήγορα σ' αυτές.

□

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

• Military Technology 5/1983 • NATO'S Sixteen Nations, March 1982, March 1983 • ΠΤΗΣΗ No 14, No 21 • "Military Balance 1982-83", International Institute of Strategic Studies, Ιούλιος 1982 • Financial Times 17.11.82, 3.12.82.